

การวิเคราะห์เพลงร้องรองเง็งของจิว ประโมงกิจ

The Rongngeng Vocal Music Analysis of Jiw Pramongkit

จิโรจ หวังเจริญ*¹

สุพจน์ ยุคลธรรวงศ์²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางด้านดนตรีชาติพันธุ์วิทยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อรวบรวมและบันทึกทำนองร้องรองเง็งของจิว ประโมงกิจ เป็นโน้ตดนตรีสากล 2) เพื่อวิเคราะห์ทำนองร้องรองเง็งของจิว ประโมงกิจ ตามกลวิธีทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

ผลการศึกษาพบว่า 1) บทเพลงร้องรองเง็งของจิว ประโมงกิจ สามารถบันทึกได้จำนวน 41 บทเพลง จำแนกเป็นบทเพลงร้องรองเง็งดั้งเดิมจำนวน 35 บทเพลง และบทเพลงร้องร่วมสมัยที่ดัดแปลงมาจากบทเพลงประเภทอื่นๆ มีจำนวน 6 บทเพลง มีเนื้อร้อง 2 ภาษา คือ ภาษาอูรักลาโว้ย และภาษาไทย 2) พบว่าทำนองของบทเพลงส่วนใหญ่มีการใช้กลุ่มเสียง 5 เสียง มีรูปแบบสังคีต-ลักษณะในลักษณะตอนเดียว และมีลักษณะการบรรเลงวนซ้ำไปมา รูปลักษณ์ของทำนองมีลักษณะไม่คงที่ จังหวะของทำนองส่วนใหญ่มี 3 ลักษณะ คือ จังหวะปกติ จังหวะปกติ ในลักษณะโน้ต 3 พยางค์ และจังหวะขัด ลักษณะคำร้องในบทเพลงมีลักษณะเป็นพยางค์ คือ หนึ่งเสียงต่อหนึ่งพยางค์ ที่ปรากฏทั้งบทเพลง

คำสำคัญ: ร้องเง็ง, จิว ประโมงกิจ

* Corresponding author, email: postbebob@gmail.com

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

This is a Qualitative research in ethnomusicology which aim to 1) Collect and transcribe the record the Rongngeng vocal music of Jiw Pramongkit into western music notation. 2) Analyze the vocal music in ethnomusicological methods.

The research results are 1) The vocal music both in U-Raklavoi and Thai lyrics, are transcribed into western music notation totally 41 songs which are divided into 35 original songs and 6 contemporary songs. 2) The songs mostly are strophic forms in pentatonic tonesets with undulating in melody contour. The melodic rhythms are regular, syncopation and irregular in triple notes with the syllable in text setting.

Keywords: Rongngeng, Jiw Pramongkit

ความเป็นมาและความสำคัญ

ภาคใต้ของประเทศไทย เป็นดินแดนทอดยาวมีทะเลขนานทั้งสองฝั่งเคยเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอันสืบเนื่องมาจากความเชื่อดั้งเดิมทางศาสนา เช่น พุทธ อิสลาม ฮินดู เกิดเป็นวัฒนธรรมสามเส้า ก่อให้เกิดผสมผสานทางวัฒนธรรมของภาคใต้มาจนถึงปัจจุบัน จนเกิดประเพณีและความเชื่อของชาวไทยที่อาศัยอยู่ในบริเวณแถบนี้ ทั้งชาวไทยพุทธ ฮินดู อิสลาม ไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาค้าขาย รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในแถบชายฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย ซึ่งเรียกกันว่าชาวเล

ชาวเลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่จัดอยู่ในตระกูลออสโตรนีเซียนอาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลภาคใต้ของประเทศไทยมีทั้งสิ้น 3 กลุ่ม ได้แก่ ชาวมอแกน ชาวมอแกลน และชาวอูรักลาโว้ย โดยทั้ง 3 กลุ่มนี้มีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ถึงแม้จะจัดอยู่ในตระกูลออสโตรนีเซียนเหมือนกันก็ตาม ชาวพื้นเมืองเรียกขานกันว่า ชาวทะเล หรือ ชาวเล กลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคใต้ของประเทศไทยหลายแห่ง ได้แก่ เกาะสิเหร่ ตำบลรัชฎา, หาดราไวย์ ตำบลราไวย์, บ้านสะปำ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต, แหลมตง เกาะพีพี ตำบลอ่าวพระนาง อำเภอเมือง, บ้านสังก้า, บ้านแหลมกลาง, บ้านคลองพล, บ้านโนไร่ บ้านโต๊ะบา-

หลิว, เกาะลันตา, เกาะจำ จังหวัดกระบี่, เกาะหลีเป๊ะ, เกาะอาดัง, เกาะราวี อำเภอมือง จังหวัดสตูล³

ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไวย์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตึกแก เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ตเชื่อว่าบรรพบุรุษของพวกเขาอพยพมาจากหมู่เกาะบริเวณประเทศมาเลเซีย มาตั้งรกรากอยู่ที่เกาะสิเหร่ตั้งแต่สมัยปู่ตายาย แต่เดิมพวกเขาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณแหลมร้าง ต่อมาบริษัทเข้ามาซื้อที่เพื่อใช้เป็นสำนักงานในการทำเหมืองแร่ แต่เจ้าของเก่าขายไปจึงต้องย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตึกแก เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ตในปัจจุบัน กล่าวกันว่าชาวเลกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไวย์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้เป็นกลุ่มที่อาจจะพูดได้ว่าเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดภูเก็ต⁴

กลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไวย์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตึกแก เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ตนี้มีภาษาพูดเป็นของตัวเอง คือ ภาษาอูรักลาไวย์เป็นภาษาพูดแต่ไม่มีภาษาเขียน นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ คือ พิธีกรรมแก้บน พิธีกรรมอาบน้ำเือง ประเพณีลอยเรือ ประเพณีไม้กางเขน และยังมีดนตรีร้องเง็ง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่กลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไวย์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตึกแก เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ตใช้บรรเลงในประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ดังกล่าว

ร้องเง็งเป็นศิลปะการเต้นรำพื้นเมืองของคนไทยมุสลิม ที่นิยมเต้นกันในบ้านขุนนางหรือเจ้าเมืองชายแดนภาคใต้ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ลักษณะการเต้นทำให้มีผู้สันนิษฐานว่าชาวขวามลาญเลียนแบบมาจากการเต้นรำของชาวโปรตุเกสหรือชาวสเปนที่เต้นกันในงานรื่นเริง แล้วจึงได้แพร่หลายเข้ามาในหมู่ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ของไทย ร้องเง็งเป็นการเต้นคู่กันของชายและหญิงตามจังหวะเพลง 7 เพลง คือ ลากูตูว ลานัง ปูโຈ๊ะปีซัง จินตาซาอัง อาเนาะดีดี เมาะอินัง-ชวา และเพลงเมาะอินังลามา ดนตรีที่ใช้ประกอบ คือ รำมะนา ฆ้อง ไวโอลิน และกีตาร์⁵

ร้องเง็งของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไวย์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตึกแก เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต มีแม่เพลงชื่อ จิว ประโมงกิจ หรือชาวบ้านเรียกว่า “แม่จิว” เป็นชาวอูรักลาไวย์ที่

³ นฤมล อรุโณทัย และคณะ, *ชีวิตพวกเราชาวอูรักลาไวย์แหลมตึกแก เกาะสิเหร่ ภูเก็ต* (กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, 2549), 56.

⁴ อารณ อุกฤษณ์, “พิธีลอยเรือ ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่” (ปริญญาานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 16.

⁵ ประพนธ์ เรืองณรงค์, *ร้องเง็ง เอกลักษณ์ปักข์ใต้* (ยะลา: ยะลาการพิมพ์, 2520), 41.

เกาะสีเฮอร์โดยกำเนิด เป็นศิลปินร้องและร่ำร้องเงิ่งที่มีชื่อเสียงมากในภาคใต้ เนื่องจากแม่จิวได้ไปแสดงร้องเงิ่งตามสถานที่ต่างๆ ในภาคใต้ของประเทศไทย สามารถร้องโต้ตอบคิดคำร้องได้อย่างรวดเร็วและมีความไพเราะเป็นอย่างมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถปฏิภาณไหวพริบของแม่จิว นอกจากนี้แม่จิวยังสามารถจดจำทำนองร้องที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษได้หลายบทเพลงอีกด้วย แม่จิวได้ออกแสดงการร้องและร่ำร้องเงิ่ง ทั้งจากการว่าจ้างและนันทนาการบันเทิงมาตั้งแต่ พ.ศ. 2488 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 70 ปี แม่จิวมีชื่อเสียงไปทั่วแถบชายฝั่งทะเลอันดามันจนได้รับฉายา “ราชินีร้องเงิ่ง” ได้รับรางวัลชนะเลิศในการร่ำร้องเงิ่งของจังหวัดสตูลเมื่อปี พ.ศ. 2520 ได้รับโอกาสได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร่ำร้องเงิ่งถวายในพระตำหนักจิตรลดารมย์เมื่อปี พ.ศ. 2521 มีโอกาสร่ำร้องเงิ่งถวายสมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อพระองค์เสด็จเยี่ยมที่เกาะสีเฮอร์เมื่อปี พ.ศ. 2533 และได้รับพระราชทานโล่และเข็มเกียรติคุณนักอนุรักษ์มรดกไทย สาขาคดนตรีและนาฏศิลป์ ประจำปี พ.ศ. 2535 ของคณะอำนวยการอนุรักษ์มรดกไทยจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2535 ณ พระราชตำหนักสวนจิตรลดารมย์ ปัจจุบันมีการขับร้องบทเพลงร้องเงิ่งเพียงไม่กี่บทเพลง เนื่องจากกระแสวัฒนธรรมทางตะวันตกได้เข้ามา มีอิทธิพลต่อวิถีดำรงชีวิตในปัจจุบันของชาวอุรักลาโว้ย ซึ่งเป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดและอนุรักษ์ศิลปะการแสดงชนิดนี้ ในอนาคตบทเพลงร้องเงิ่งอาจสูญหายเนื่องจากเป็นดนตรีในวัฒนธรรมมุขปาฐะ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่บอกเล่าโดยปากเปล่าไม่มีการจดบันทึก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาวิจัยเพลงร้องเงิ่งจากจิว ประโมงกิจ จึงได้ทำการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมและบันทึกทำนองร้องเงิ่งของจิว ประโมงกิจ เป็นโน้ตดนตรีสากล
2. เพื่อวิเคราะห์ทำนองร้องเงิ่งของจิว ประโมงกิจ ตามกลวิธีทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษางานวิจัยนี้ทำให้สามารถรวบรวมเพลงร้องเงิ่งของจิว ประโมงกิจ แม่เพลงร้องเงิ่ง หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตุ๊กแก เกาะสีเฮอร์ จังหวัดภูเก็ต และเผยแพร่ให้กับผู้สนใจในวงกว้างได้ อีกทั้งยังเป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้าด้านชาติพันธุ์อื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาด้านดนตรีชาติพันธุ์วิทยาสืบไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของการเลือกพื้นที่วิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตึกแก เกาะสีเฮอร์ จังหวัดภูเก็ต เนื่องจากเป็นชุมชนชาวอุรักลาโว้ยที่มีวงดนตรีร้องเงิ่งเพียงแห่งเดียวในจังหวัดภูเก็ตที่ยังคงอนุรักษ์บทเพลงดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษอยู่

2. ขอบเขตของการบันทึกและการวิเคราะห์เพลงร้องเงิ่ง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังต่อไปนี้

2.1 บันทึกเฉพาะทำนองร้องเงิ่งของจ๊ว ประโมงกิจเท่านั้น และมีได้รวมไปถึงการบรรเลงดนตรีประกอบในบทเพลง

2.2 ศึกษาวิเคราะห์ทำนอง ตามประเด็นดังนี้

2.2.1 ลักษณะทั่วไป (General Background)

- 1) ประวัติความเป็นมา (Historical Background)
- 2) ความหมาย (Meaning)
- 3) รูปแบบสังคีตลักษณะ (Form)
- 4) โอกาสในการบรรเลง (Performing Occasions)

2.2.2 ทำนอง (Melody)

- 1) กลุ่มเสียง (Toneset)⁶
- 2) ช่วงเสียง (Range)
- 2) ความยาวของทำนอง (Length)
- 3) ทิศทางการดำเนินทำนอง (Melodic Direction)
- 4) จังหวะของทำนอง (Melodic Rhythm)
- 4) ลักษณะคำร้อง (Text Setting)

2.2.3 จังหวะ (Rhythm)

- 1) อัตราจังหวะ (Meter)
- 2) ความเร็วจังหวะ (Tempo)

⁶ กลุ่มเสียง (Toneset) หมายถึง กลุ่มเสียงที่พบในบทเพลง

ข้อตกลงเบื้องต้น

การบันทึกทำนองร้องเป็นโน้ตดนตรีสากลในครั้งนี้ เป็นเพียงแนวทางเพื่อแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด ซึ่งมาจากการถอดเสียงจากการเก็บข้อมูลภาคสนามเฉพาะงานวิจัยนี้เท่านั้น ทั้งนี้ การขับร้องตามความเป็นจริงในช่วงเวลาที่ต่างกันอาจมีระดับเสียงที่ไม่ตรงกันกับโน้ตที่บันทึกในครั้งนี้ อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ และประการสำคัญผู้ขับร้องมิได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการเทียบเสียงมาตรฐานแต่อย่างใด สำหรับการบันทึกเนื้อร้องในภาษาอูรักลาโว้ย เพื่อสะดวกต่อการอ่าน ผู้วิจัยได้เลือกถ่ายเสียงเนื้อร้องด้วยอักษรไทยแทนที่จะใช้สัทอักษรสากล ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าอาจมีบางเสียงที่ไม่ตรงกับภาษาอูรักลาโว้ยด้วยข้อจำกัดของอักษรวิไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เพลงร้องรองเง็งของจิว ประโมงกิจ เป็นการศึกษาทางด้านดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลหลักจากการศึกษาภาคสนามและข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลสนับสนุน ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นเตรียมการ

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นของหัวข้อและประเด็นที่สัมพันธ์กับการกำหนดกรอบแนวความคิด โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตุ๊กแก เกาะสีเฮอร์ จังหวัดภูเก็ต และศิลปะการแสดงรองเง็ง

1.2 แนวคิดและทฤษฎีสำคัญ ได้แก่ แนวคิดทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา แนวคิดและทฤษฎีการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดนตรี

2. ศึกษาข้อมูลจากบุคคล

2.1 การศึกษาข้อมูลจากนักวิชาการ อาจารย์ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้

2.2 การศึกษาข้อมูลจากกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมและเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชาวอูรักลาโว้ยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตุ๊กแก เกาะสีเฮอร์ จังหวัดภูเก็ต

2.3 การศึกษาข้อมูลจากศิลปินผู้ให้ข้อมูลหลักคือ นางจิว ประโมงกิจ นักร้องร้องเงิ่ง อาวุโส

3. การสำรวจพื้นที่ภาคสนาม ได้ทำการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ภาคสนามในหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติแหลมตุ๊กแก เกาะสีเھر จังหวัดภูเก็ต เพื่อทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นในด้านต่างๆ ทำให้สามารถประเมินและวางแผนการทำงานภาคสนามให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการวิจัย

1. การสังเกต ผู้วิจัยใช้หลักวิธีการสังเกตดังต่อไปนี้ คือ

1.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การสังเกตการณ์อย่างเปิดเผย มีการแนะนำตัวเองและแจ้งความประสงค์ในการทำงานที่เป็นระบบอย่างเป็นทางการให้ทางคณะทราบ

1.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม หมายถึง การสังเกตที่ผู้วิจัยอยู่วงนอก ไม่เข้าไปร่วมทำกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่

2. การสัมภาษณ์ เป็นขั้นตอนของการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้เตรียมข้อมูลเบื้องต้นและคำถามไว้ล่วงหน้า รูปแบบของคำถามมีทั้งที่เป็นแบบคำถามเฉพาะ คำถามปลายเปิดและปิด

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นการสัมภาษณ์ที่ใช้คู่กับการสังเกตและซักถามเมื่อมีข้อสงสัย

3. บันทึกข้อมูล จำเป็นต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ด้านโสตทัศนศาสตร์ในการช่วยเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไ้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ คือ เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องบันทึกภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยแบ่งเป็นข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการศึกษาภาคสนาม นำมาคัดกรองแยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และจัดระบบให้เป็นหมวดหมู่ข้อมูล

2. ข้อมูลทางดนตรีจากการบันทึกเสียง นำมาบันทึกเป็นโน้ตสากลและทำการวิเคราะห์บทเพลงตามหลักวิชาการทางดนตรี โดยจะวิเคราะห์ตามสิ่งที่ปรากฏให้เห็นในดนตรีนั้นๆ จากการ

วิเคราะห์ทำนองร้องรองเง็งเท่านั้น ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์บทเพลงในขอบเขตการวิจัย

ชั้นนำเสนอข้อมูล

1. เนื้อหาในการวิจัยนำเสนอในรูปแบบการเขียนพรรณนาบรรยายเป็นความเรียง
2. ข้อมูลทางด้านดนตรี ผู้วิจัยได้บันทึกในรูปแบบของโน้ตดนตรีสากล

นิยามศัพท์

ชาวเล	หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองที่อาศัยอยู่ตามเกาะและชายฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย
ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา	หมายถึง การศึกษาดนตรีที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตกที่เป็นแบบแผน โดยจะมุ่งศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี และบริบทของดนตรี
ทำนองร้อง	หมายถึง ทำนองเพลงที่ประกอบด้วยทำนองและเนื้อร้องมิได้รวมถึงการบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบ
มอแกน	หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอาศัยอยู่ที่เกาะพระทอง หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา และเกาะเหลา เกาะสินไห เกาะพยาม เกาะช้าง จังหวัดระนอง
มอกลั่น	หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอาศัยอยู่บริเวณชุมชน บ้านลำปี บ้านทับปลา อำเภอกำชัยเหนือ บ้านทับตะวัน บ้านทุ่งหว้า บ้านน้ำเค็ม บ้านหินลูกเดียว บ้านแหลมหลา ตำบลไม้ขาว อำเภอดงตาล จังหวัดภูเก็ต
มุขปาฐะ	หมายถึง การบอกโดยปากเปล่าไม่มีการจดบันทึก
รองเง็ง	หมายถึง การแสดงแบบหนึ่งของชาวไทยทั้งมุสลิมและพุทธแห่งภาคใต้
อูร์กลาไว๋	หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอาศัยอยู่ที่เกาะสิเหร่ ตำบลรัชฎา หาดราไวย์ ตำบลราไวย์ บ้านสะปำ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต แหลมตง เกาะพีพี ตำบลอ่าวพระนาง อำเภอมือง บ้านสังกาอู๋ บ้านแหลมกลาง บ้านคลองพล บ้านโนไร่ บ้านโต๊ะบาหลิว เกาะลันตา เกาะจำ จังหวัดกระบี่ เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง เกาะราวี อำเภอมือง จังหวัดสตูล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เพลงร้องรองเง็งของจิว ประโมงกิจ จากวัตถุประสงค์พบว่า

1. ทำนองร้องรองเง็งของ จิว ประโมงกิจ มี 3 ประเภท ดังนี้

1.1 บทเพลงรองเง็งดั้งเดิมภาษาอูรักลาโว้ย มีทั้งหมด 35 บทเพลง ได้แก่ เพลงลูลูดูวอ เมาะอินัง อาย้มติเต๊ะ จะเบ๊ะอิเต๊ะ ทะลักทักทัก เจ๊ะอับังอิดู๊ ปราหุหงาเจ๊ะ ราไวเประ สะโม้ยอิกั๊ สีนานัง หล่าหลาล่าเล่ อูเป๊ะตีมา สุปินนัต แหย่หรั่งรามารามา สุปาอิดู๊ ตะรังบุหลัน เจ๊ะสุโรง เจมามัต กลินติง จันมาลิจัน ปายารา มาเกะเนะ มินังรามัด ลากูสะไรไว เลนังกังกง สะโจ๊ะลาเกี สะบันกาโย๊ะ สติปาโย เมาะอินังสะแลดง โอย่า โอลานัง บุรงตีบัง โอมามา หาดสั้น และหาดยาว

1.2 บทเพลงรองเง็งดั้งเดิมภาษาไทย มีการนำทำนองจากบทเพลงดั้งเดิมมาแต่งเนื้อร้องเป็นภาษาไทย โดยจิว ประโมงกิจ เป็นผู้ประพันธ์เนื้อร้องขึ้นเอง มีทั้งหมด 4 บทเพลง ได้แก่ เพลงหาดยาว ทะลักทักทัก เจมามัต และสินานัง

1.3 บทเพลงร่วมสมัยที่ดัดแปลงมาจากบทเพลงประเภทอื่นๆ ซึ่งมีเนื้อร้องทั้งภาษาอูรักลาโว้ยและภาษาไทย มีทั้งหมด 6 บทเพลง ได้แก่ เพลงเดาะดิน รักรักรัก ลำตัด เวลาเย็น โต๊ะใคร และนวลเอ๋ย

2. วิเคราะห์ทำนองร้องรองเง็งของจิว ประโมงกิจ

2.1 ลักษณะทั่วไป

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของจิว ประโมงกิจ เมื่ออายุได้ 11 ปี ในปี พ.ศ. 2486 จิว ประโมงกิจ สามารถจดจำทำนองและเนื้อร้องซึ่งเป็นภาษาอูรักลาโว้ยและภาษาไทย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากยายชื่อปาซิว และบางบทเพลงมีการดัดแปลงมาจากบทเพลงร่วมสมัยประเภทอื่น ๆ โดยจดจำทำนองนงที่ได้นิยามมาแล้วแต่งเนื้อร้องที่เป็นภาษาไทยเข้าไปใหม่เพื่อใช้ร้องประกอบการแสดงรองเง็ง

2.1.2 ความหมาย เพลงร้องรองเง็งส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราฮีและฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายร้องเพลงซึ่งหมายถึงฝ่ายชายเป็นฝ่ายเกี่ยวฝ่ายหญิงและฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายเกี่ยวฝ่ายชาย เช่น บทเพลงทะลักทักทักเนื้อร้องภาษาอูรักลาโว้ยมีความหมายว่าให้ทุกคนมีความสามัคคี ถ้าทุกข์ก็ทุกข์ด้วยกันสุขก็สุขด้วยกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนเนื้อร้องภาษาไทยเนื้อหาไม่เหมือนกับภาษาอูรักลาโว้ย โดยแต่งขึ้นหลังเหตุการณ์สินามิใน พ.ศ. 2547 มีความหมายเกี่ยวกับการรักษา

สิ่งแวดล้อม การไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเล และการบอกให้ทุกคนรักบ้านเกิดของตนเอง

2.1.3 รูปแบบสังคีตลักษณะ บทเพลงร้องมีลักษณะรูปแบบสังคีตลักษณะตอนเดียวทุกบทเพลง มีการวนซ้ำทำนอง จะซ้ำทำนองกี่รอบก็ได้ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ร้อง บรรยากาศหรือสถานการณ์ขณะนั้นโดยมีการเปลี่ยนเนื้อร้องไปเรื่อย ๆ ทุกบทเพลง บางบทเพลงมีการด้นเนื้อร้องสด เช่น เพลง*หาดสั้น หาดยาว* และเพลง*สินานั่ง* เป็นต้น

2.1.4 โอกาสในการบรรเลง เป็นบทเพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีการ และพิธีกรรม ได้แก่ ประเพณีลอยเรือ งานขึ้นบ้านใหม่ พิธีแก้บน การว่าจ้างที่เป็นพิธีการและไม่เป็นพิธีการ และงานบันเทิงรื่นเริงต่างๆ ซึ่งในขณะที่ใช้บทเพลงนี้ประกอบพิธีการและพิธีกรรมสามารถมีหน้าที่ให้ความบันเทิงไปพร้อมกันด้วย

2.2 ทำนอง

2.2.1 กลุ่มเสียง จากการศึกษาวิเคราะห์กลุ่มเสียง พบว่าบทเพลงใช้กลุ่มเสียง 3 ลักษณะ คือ 5 เสียง 6 เสียง และ 7 เสียง

2.2.2 ช่วงเสียง คือ ระดับต่ำสุดจนถึงสูงสุดของบทเพลง เพลงร้องร้องเงิงส่วนใหญ่มีเสียงต่ำสุดคือเสียง C4 และเสียงสูงสุดคือเสียง C5 ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 ช่วงเสียงของเพลงร้องร้องเงิง

2.2.3 ความยาวของทำนอง พบว่าความยาวของทำนองแต่ละท่อนเพลงส่วนใหญ่มี 3 ประโยคใหญ่ ประโยคที่ 1-3 แต่ละประโยคมีความยาว 2 ห้องเพลง ดังตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2 ความยาวของทำนองเพลงตะร้างบุหลัน

ตะ ร้าง ดา บุ หลัน มา ละ เตอ มา ลา ตู มะ ยะ หลัน บิ นิ กะ ละ กิ บิ
นิ ละ สะ โจ๊ะ ลากี้_____ ละ โตะ โจ๊ะ ลากี้_____ นิ กะ ดา ตู หวัน ยางัน โตะ งา
ลา สะ ยา ตี ดา ลี นิ ละ มา เต๊ะ ลี นิ ละ สะ โจ๊ะ ลากี้_____

ละ โตะ โจ๊ะ ลากี้_____

2.2.4 รูปลักษณะท่วงทำนอง บทเพลงร้องรองเง็งส่วนใหญ่มีลักษณะของการเคลื่อนที่ไม่คงที่ ดังตัวอย่างที่ 3

ตัวอย่างที่ 3 รูปลักษณะท่วงทำนองของบทเพลงทะเลลึกทักทัก

10

2.2.5 จังหวะของทำนอง บทเพลงร้องรองเง็งมีจังหวะของทำนอง 3 ลักษณะ คือ จังหวะปกติ จังหวะชัด (แสดงด้วยสี่เหลี่ยม) และจังหวะอปกติในลักษณะโน้ต 3 พยางค์ (แสดงด้วยวงกลม) ดังตัวอย่างที่ 4

ตัวอย่างที่ 4 จังหวะของทำนองบทเพลง*ราไวเประ*

ติ เกิด ละ ยาง กาก็... สะ เกิด ดา กา ก็ ตะ ตี กำ ลี โปด ลี ปะ รา ยาง งา

ดา ลี โปด งา ดา... ดา รี่ สา บา ราง สะ เกิด ดา ยาง งา ตี สา เกิด งา

ตี รัต สา ดา หง กุด... งา ปา ละ ยาง ดา

ยา ปาด ละ ดา ยา... สา งา นะ โง ราง

2.2.6 ลักษณะคำร้อง ผู้วิจัยได้บันทึกคำร้องตามที่ได้เก็บข้อมูลภาคสนามจากการร้องในขณะนั้น บทเพลงนี้ใช้ภาษาอุรักลาไวยในการขับร้อง ผู้วิจัยได้เลือกถ่ายเสียงเนื้อร้องด้วยอักษรไทย ตามที่ได้ระบุไว้ในข้อตกลงเบื้องต้น จากคำร้องพบว่ามีความสัมพันธ์กับทำนองและจังหวะของทำนองที่ผู้วิจัยได้บันทึกไว้เป็นโน้ตสากล พบลักษณะคำร้องในบทเพลงมีลักษณะเป็นพยางค์ คือ หนึ่งเสียงต่อหนึ่งพยางค์ที่ปรากฏทั้งบทเพลง ดังตัวอย่างที่ 5

ตัวอย่างที่ 5 ลักษณะคำร้องในรูปแบบลักษณะพยางค์บทเพลง*ราไวเประ*

ติ เกิด ละ ยาง กาก็... สะ เกิด ดา กา ก็ ตะ ตี กำ ลี โปด ลี ปะ รา ยาง งา

2.3 จังหวะ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จังหวะในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 อัตราจังหวะ พบว่าบทเพลงมีอัตราจังหวะเป็น 4/4 กล่าวคือมีการเน้นจังหวะในทุก ๆ 4 จังหวะของบทเพลง ดังตัวอย่างที่ 6

ตัวอย่างที่ 6 อัตราจังหวะบทเพลง*สะใจละลา*

♩ = 80

สา เกดกา ก็ สี โปด ตะ ตี กำ สี โปด สี โปด ตะ ยาง งา दा दा ริ दा ชา บา ราม

2.3.2 ความเร็วจังหวะ พบว่ามีความเร็วการเคาะจังหวะอยู่ที่ 80 ครั้งต่อนาที โดยประมาณ ดังตัวอย่างที่ 7

ตัวอย่างที่ 7 ความเร็วจังหวะบทเพลง*สะใจละลา*

♩ = 80

สา เกดกา ก็ สี โปด ตะ ตี กำ สี โปด สี โปด ตะ ยาง งา दा दा ริ दा ชา บา ราม

อภิปรายผลการวิจัย

นอกเหนือจากผลจากการวิจัยนี้ ได้ดำเนินสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไปแล้วนั้น ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยเพิ่มเติมดังนี้

จากการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมของชาวเลเกาะสีเฮอร์เป็นวัฒนธรรมมุขปาฐะ คือ การบอกเล่าปากต่อปากไม่มีการจดบันทึก ซึ่งสอดคล้องกับที่แม่จิวได้กล่าวว่าอดีตมีบทเพลงร้องเงิงกว่า 100 บทเพลง แต่จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยพบว่ามีทั้งหมด 41 บทเพลง ซึ่งมีแนวโน้มว่าบทเพลงดังกล่าวอาจสูญหายได้ในอนาคตผู้วิจัยจึงจดบันทึกชื่อบทเพลง ความหมาย โอกาสที่ใช้ จากการวิจัยผู้วิจัยได้พบว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เข้ามาเอาเปรียบชาวอุรักลาไวย์ เช่น ห้ามออกทำประมงบริเวณ

แหลมตึกแก เป็นต้น โดยหากจะทำประมงจะต้องสังกัดหน่วยงานรัฐหรือเอกชนจึงจะทำประมงได้ ทั้งที่อาชีพประมงเป็นอาชีพที่ชาวอุรุกรลาไวย์ เกาะสิเหร่ทำมาหลายชั่วอายุคนแล้ว ทำให้ชาวอุรุกรลาไวย์ เกาะสิเหร่หลายครอบครัวต้องออกไปทำงานในเมือง หรือย้ายที่อยู่ออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ในหมู่บ้านต่างเป็นห่วงว่าจะสามารถอนุรักษ์ และส่งเสริมให้วัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นคงอยู่ต่อไปได้อย่างไร และนอกจากนี้ยังพบว่าเดิมทีในโรงเรียนเกาะสิเหร่เคยมีวิชาศิลปวัฒนธรรมของชาวเลเอง แต่ในปัจจุบันนี้ไม่พบศิลปวัฒนธรรมนี้แล้วในโรงเรียน ทำให้เด็กไม่ได้รับการสืบทอด

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าปัจจัยที่มีส่วนทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวอุรุกรลาไวย์ในเกาะสิเหร่สูญหายไปอย่างรวดเร็วมาจากกระแสสังคมเมืองที่เข้ามาสู่ชุมชน อีกทั้งการไม่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของโรงเรียนในหมู่บ้านทำให้คนรุ่นหลังไม่สนใจวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน ทำให้ไม่มีผู้สืบทอด ทั้งนี้การถ่ายทอดความรู้ของชาวอุรุกรลาไวย์ เกาะสิเหร่ เป็นในเชิงมุขปาฐะไม่ใช่การถ่ายทอดทางลายลักษณ์ หากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนส่งเสริมสนับสนุน ชาวอุรุกรลาไวย์ ทั้งด้านสังคมและศิลปวัฒนธรรม ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาวอุรุกรลาไวย์นี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือจะกล่าวได้ว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของภาคใต้ประเทศไทยก็ว่าได้

ข้อเสนอแนะ

1. จากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเพลงร้องรองเง็งนั้น เจ้าของบทเพลงจำความหมายของบทเพลงได้ไม่ทั้งหมด ทราบความหมายโดยรวม แต่ความหมายเป็นคำนั้นทราบความหมายบ้างไม่ทราบบ้าง ส่วนที่ทราบก็ไม่ทราบว่า จะอธิบายให้เป็นภาษาไทยว่าอย่างไร ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากมีการวิจัยด้านภาษาอุรุกรลาไวย์จะทำให้หน้าสนใจยิ่งขึ้น
2. การแสดงรองเง็งนั้นมีการรำประกอบการแสดง ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถทำวิจัยเกี่ยวกับทำรำประกอบการแสดงรองเง็งได้

บรรณานุกรม

- ณัชชา โสคติยานุรักษ์. *สังคีตลักษณะและการวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- นฤมล อรุโณทัย และคณะ. *ชีวิตพวกเราชาวอุรุกรักลาไว้อย่างแหลมตุ๊กแก เกาะลิเทร่ ภูเก็ต*. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, 2549.
- ประเทือง เครือหงส์. *ชาวน้ำ (ชาวทะเล) ในเมืองไทย*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทรตติ้ง, 2539.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. *รองเง็ง เอกลักษณ์ปกษ์ใต้*. ยะลา: ยะลาการพิมพ์, 2520.
- วิสิษฐ์ มะยะเฉียว. *โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้)*. กรุงเทพมหานคร: กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2546.
- สุภา วัชรขุม. *รองเง็ง: นาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทลิฟวิ้ง จำกัด, 2530.
- อาภรณ์ อุกกฤษณ์. “พิธีลอยเรือ ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่.” *ปริญญาานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 2548.
- Kaemmer, John E. *Music in Human Life*. Austin, TX: University of Texas Press, 1993.
- Sadie, Stanley. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. London: Macmillan Publishers Limited, 1980.

วารสารดนตรีรังสิต
RANGSIT MUSIC JOURNAL
วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

ISSN 1905-2707

Vol.12 No.1 January-June 2017

บทความวิชาการ และบทความวิจัย